

ISTRTEMUN'25

follow the virtue, not the masses

türkçe kriz komitesi

TKK

Kut'ül Amare savaşı

Komite Müsteşarı: Muhammed Kakkuk

Divan Başkanı: Taha Öztürk

Divan Başkan Yardımcısı: Mustafa Emir Karadağ

İÇİNDEKİLER

1. 1.Dünya Savaşı
 - 1.1 1. Dünya Savaşı'nın Nedenleri
 - 1.1.1 Alman Fransız Uzlaşmazlığı
 - 1.1.2 Devletlerin Kaynak Ve Sömürge Arayışı
 - 1.1.3 Bloklanma Ve Silahlanma Yarışı
 - 1.2 1. Dünya Savaşı'nın Başlaması
 - 1.3 Osmanlı'nın Savaşa Girmesi
 - 1.4 Savaşın Sona Ermesi
 - 1.4.1 Amerika'nın Savaşa Girmesi
 - 1.4.2 Rus Devrimi
 - 1.4.3 İttifak Devletleri'nin Teslim Olması
 - 1.5 1. Dünya Savaşı'nın Sonuçları
2. Irak Cephesi
 - 2.1 İngilizlerin Irak'ı İstemelerinin Nedenleri
 - 2.1.1 Sömürge Yollarının Güvenliği
 - 2.1.2 Petrol Kaynakları
 - 2.1.3 Halifelik Nüfuzunu Sona Erdirmek
 - 2.2 İngiltere'nin Irak Bölgesi İçin İzlediği Stratejiler
 - 2.2.1 Bölgedeki Propagandalar
 - 2.2.2 İtilaf Devletleri Arasındaki Antlaşmalar
 - 2.2.3 Savaş Bakanlığına Sunulan Raporlar
 - 2.3 Osmanlı'nın Irak Kuşatması İçin Aldığı Önlemler
 - 2.4 Irak Kuşatmasının Başlangıcı
 - 2.4.1 Fav'ın İşgali
 - 2.4.2 Basra'nın İşgali
 - 2.4.3 Kurna Kasabasının İşgali
3. Kut'ül Amare
 - 3.1 Kut'ül Amare Kuşatmasının Başlangıcı
 - 3.2 Selman-ı Pak Muharebesi
 - 3.2.1 İngiliz Yenilgisinin Nedenleri
 - 3.2.2 Selman-ı Pak Muharebesinin Sonuçları
 - 3.3 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması
 - 3.3.1 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması İçin Yaptığı Hazırlıklar
 - 3.3.2 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması

3.3.2 Kut'ül Amare Zaferi Sonrası Süreç Ve Sonuçlar

4. Kişiler
5. Haritalar
6. Kaynakça

6.1 Görsel Kaynakça

1 1. Dünya Savaşı

1.1 1. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

1.1.1 Alman-Fransız Uzlaşmazlığı

19. Yüzyılda Avrupa kendini gösteren hızlı sanayileşme sonucu dünyanın sermaye, sanayi ve üretim merkezi haline geldi. 1789 senesinde gerçekleşen Fransız ihtilalinin Avrupa'da yarattığı milliyetçilik akımı Avrupa'daki kuvvetler dengesini büyük ölçüde değiştirmiş, Almanya ve İtalya gibi yeni kuvvetlerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermişti. Özellikle Alman Birliği'nin kuruluşu esnasında şekillenen Alman-Fransız uzlaşmazlığı 1. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkışında önemli rol oynamaktadır.

Almanya, Avusturya-Macaristan ve Fransa ile ortaya çıkan çatışmalar sonucunda kurulmuştu. Prusya; Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun onurunu koruyarak yanına almayı başarırken “Germen Birliği”nin öncülüğünü de üstlenmişti. Ancak; imparatorluğun kurulması, Fransa'ya indirilen ağır bir darbenin sonucunda gerçekleşmiş ve Alman İmparatorluğunun kuruluşu işgal edilen Paris'te ilân edilmişti. Fransız onuruna indirilen bu ağır darbe Alman/Fransız uzlaşmazlığının esas sebebidir.

1.1.2 Devletlerin Kaynak Ve Sömürge Arayışı

Alman İmparatorluğunun elinde önemli sömürgeleri olmamasına rağmen dönemin süper gücü durumunda olan Britanya İmparatorluğuna karşı koyabilecek düzeyde sanayi, insan gücü ve teknolojisi vardı. Fakat bunu yeterli görmeyen ve topraklarını genişletmek isteyen Almanlar Afrika'daki İngiliz sömürgelerine göz dikti. Öte yandan o dönemde kullanılmaya başlayan petrol, Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyeti altında olan Orta Doğu bölgesinde çokça bulunmaktaydı. Bu durum İngilizlerin dikkatini çekmiş ve gözünü Orta Doğu'ya dikmesine sebep olmuştu. İngilizlere göre ilerleyen zamanlarda petrolün sanayi, askeri ve üretim gibi alanlardaki kullanımı artacak, bu sebepten dolayı petrol bölgeleri yalnızca İngilizlerin olmalıydı.

1.1.3 Bloklaşma ve Silahlanma Yarışı

Bu gelişmeler sonucunda Avrupa'da bir bloklaşmanın da temelleri atılmış oldu. Bir tarafta 1868 Anlaşmasıyla birbirine sıkı sıkıya bağlanmış olan Almanya ve Avusturya/Macaristan

İmparatorluklarının oluşturduğu Pan German Bloku, gevşek bağlarla da olsa İtalya'yı da yanına alarak Üçlü İttifak'ı. Diğer tarafta ise Avusturya ile rakip durumda bulunan ve Osmanlı ülkesinin “Doğu Anadolu” ve “Balkan Yarımadası”ndaki topraklarını kendi doğal yayılma alanı olarak gören Rusya, Almanya'dan intikam almak için fırsat kollayan Fransa ve kendi imparatorluk politikalarını tehdit altında gören İngiltere'nin oluşturdukları “Üçlü İtilâf”ı oluşturdu. Bloklar arasında giderek artan silahlanma yarışı, bunalımı tırmandırdı ve 1914 yılında Balkanlarda patlak veren bir kıvılcım, Avrupa'nın “dünya egemenliğinin” sonunu getirecek olan I. Dünya savaşının patlak vermesine yol açtı.

1.2 1. Dünya Savaşı'nın Başlaması

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi Fransuva Ferdinand'ın Sırbistan'a düzenlediği bir gezi sırasında suikasta uğraması ve öldürülmesi 1. Dünya Savaşının fitillerinin ateşlenmesine sebep olmuştur. Bu suikastın sonucu olarak Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Sırbistan'a saldırdı. Sırbistan ile anlaşmış olan Rusya Avusturya-Macaristan'a, Avusturya'ya garanti vermiş olan Almanya Rusya'ya. Hali hazırda Almayna'ya kinli olan Fransa'nında Almayna'ya savaş açması sonucunda 28 Temmuz 1914'te 1. Dünya savaşı resmen başladı.

1.3 Osmanlı'nın Savaşa Katılması

Osmanlı İmparatorluğu İle İtalya Savaşın başında tarafsızlıklarını ilan etmişlerdi. Osmanlı Devleti savaşın başladığı ilk aylarda her ne kadar uzak kalmaya çalışsa da gerçekleşen bazı olaylar tarafsızlığının bozulmasına sebep oldu. Bu olayların ilki Alman Amiral Souchon komutasında Goeben ve Breslau adlı iki

Alman savaş gemisinin 10 Ağustos 1914 tarihinde Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Osmanlı Devleti'ne sığınması oldu. Tarafsız olan Osmanlı Devleti'nin bu gemileri silahsızlandırması ve personellerini gözaltına alması gerekmekteydi.

2 Ağustos 1914

tarihinde imzalanan Türk-Alman ittifakının zedelenmemesini istediği için bu iki gemiyi satın aldığını söyledi. Bu gemilere “Yavuz” ve “Midilli” isimleri verildi ve Osmanlı donanmasının tamamı Amiral Souchon komutasına teslim edildi. Almanya savaşta istediği başarıları elde edememesi ve Rusya’nın Almanya ve Avusturya-Macaristan için oluşturduğu artan tehlike sonucu Almanya Osmanlı’yı savaşa sokmak için bir çok diplomatik hamleler

gerçekleştirdi. Seferberlik ilanını tamamlayan ve Almanya’dan yüklü miktarda borç alan Osmanlı Devleti tarafsızlığını daha fazla koruyamadı. Harbiye Nazırı Enver Paşa’nın emri ile

28 Ekim 1914 tarihinde Amiral Souchon, Yavuz ve Midilli’nin dâhil olduğu Osmanlı donanmasını alarak Karadeniz’e çıktı ve Rus gemilerine saldırarak Odesa ve Sivastopol limanlarını bombaladı. Bu olay üzerine Osmanlı Devleti fiilen savaşa girmiş oldu. Ardından, İngiltere, Fransa ve Rusya’da Osmanlı Devleti’ne savaş açtılar.

1.4 Savaşın Sona Ermesi

1.4.1 Amerika’nın Savaşa Girmesi

Nisan 1917’de Almanya’nın denizaltı savaşını başlatması, soyutlanma politikası izleyen Amerika Birleşik Devletleri’ni savaşın içine çekti. Alman limanlarındaki kuşatmanın daha da sıkılaştırılmasına ek olarak Komutan John J. Pershing komutasındaki Amerikan Yurt Dışı Seferi Kuvvetleri (AEF) ile gelen taze birlikler ve askeri malzemeler, savaşın seyrini İtilaf Devletleri lehine değiştirdi.

1.4.2 Rus Devrimi

Amerika Birleşik Devletleri’nin savaşa girmesiyle İtilaf Devletleri’nin kazandığı avantaj

uzun sürmedi. İtilaf Devletlerindeki büyük güçlerden birisi olan rusya 1917 senesinden itibaren iç karışıklarla uğraşıyordu. Çarlık rejimin savaşta gösterdiği yetersiz yönetimin de etkisiyle Şubat Devrimi olarak bilinen halk ayaklanması gerçekleşti. Devrim sonucunda çar 2. Nikolay tahttan feragat etmek zorunda kaldı. Yaşanan iç karışıklarla sonucunda yönetimi Vladimir Lenin önderliğindeki Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu. Savaştan çekilme yanlısı olan yeni yönetim çok geçmeden Almanların Doğu Cephesindeki başlattığı güçlü saldırılarında etkisiyle Brest Litovsk’te bir barış antlaşması imzaladı.

1.4.3 İttifak Devletlerinin Teslim Olması

Eylül ve Ekim ayları itibariyle ittifak devletleri başta Bulgaristan Ve Osmanlı olmak üzere teslim olmaya başladılar. Avusturya-Macaristan kuvvetleri, 3 Kasım'da İtalya'nın Padua kenti yakınlarında bir ateşkes antlaşması imzaladı. Almanya'da ise Kiel'deki Alman mürettebatın başlattığı isyan büyük bir ayaklanmaya sebep oldu. Bu ayaklanma sonucunda

Alman komutanları tarafından tek başına bırakılan İmparator 2. William tahtından feragat etmek zorunda kaldı. Aynı gün Almanya Sosyal Demokrat Partisinin temsilcisi Philipp Scheidemann, Almanya'da Cumhuriyetin kurulduğunu ve geçici hükümetin başına Friedrich Ebert'ın geçtiğini ilan etti. İki gün sonra Katolik Merkez Partisi temsilcisi Matthias Erzberger öncülüğündeki Alman temsilciler, savaşın galibi İtilaf Devletleri komutanı Fransız Mareşal Ferdinand Foch önderliğindeki bir heyetle Compiègne Ormanı'nda bir vagona buluşarak ateşkesin şartlarını kabul ettiler. 1. Dünya Savaşı 11 Kasım 1918 saat 11'de sona erdi.

1.5 1. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- Tahminlere göre 1. Dünya Savaşında 16 ila 19 milyon arasında insan hayatını kaybetmiştir. Bunların 7 ila 9 milyon arası sivillerdir.
- Almanya imzaladığı versay antlaşması ile alsas loren bölgesini Fransa'ya teslim etti. Ülkenin Doğusunda ise polonya kuruldu. Böylelikle Almanya nüfusunun yüzde 10'unu topraklarının ise yüzde 15'ini kaybetti.
- Avusturya-Macaristan'ın toprakları imzaladığı anlaşma ile Macaristan Çekoslovakya ve Yugoslavya kuruldu.
- Osmanlı Devleti devletin yeni sınırlarını belirleyen ve İtilaf Devletleri ile imzalanan Sevr Anlaşmasını imzaladı.
- Savaş sonrasında bozulan düzeni yeniden tesis etmek ve böyle büyük bir savaşın tekrar yaşanmasını önlemek için Milletler Cemiyeti kuruldu.

2. Irak Cephesi

Osmanlı İmparatorluğu Almanya'nın yanında 1. Dünya Savaşına katıldı ve birçok cephede savaşıyordu. Bu cephelerden birisi İngilizlerin açmış olduğu ırak cephesiydi. 1514 senesinden beri yani yaklaşık 400 senedir Osmanlı toprağı

olan bu bölge hem Osmanlı İçin hem İngilizler için stratejik ve önemli bir bölgeydi. İngilizlerin Irak cephesini istemesinin sebepleri vardı ve savaşın başından itibaren bu toprakları ele geçirmek doğrultusunda stratejiler izledi.

2.1 İngilizlerin Irak'ı İstemesinin Nedenleri

2.1.1 Sömürge Yollarını Güvenliği

Hindistan İngilizlerin en önemli sömürge kaynaklarından birisiydi. İngilizler Osmanlı'nın İran üzerinden Hindistan'a ulaşıp kendi sömürgelerini tehdit etmesinden korkuyordu. Bu sebepten dolayı Irak bölgesini ele geçirmesi Sömürge yollarının güvenliği açısından çok önemliydi.

2.1.2 Petrol Kaynakları

Petrol, 19. yüzyılın başlarından itibaren kullanılmaya başlanmıştı. İngilizler petrolün ilerleyen zamanlarda kullanım alanlarının ve değerinin artacağını. Askeri, sanayi ve üretim gibi birçok alanda kullanımının artacağını düşünüyordu. Irak bölgesi de petrol kaynakları bakımından oldukça zengindi. Bütün petrol kaynaklarının kendisinin olmasını isteyen İngilizler bu sebepten gözlerini Irak bölgesine dikmişlerdi.

2.1.3 Halifelik Nüfuzunu Sona Erdirmek.

Irak nüfusu bakımından Müslüman yoğunluklu bir yerd. Ve Halifeliği elinde tutan Osmanlı o bölgede söz sahibiydi. İngilizlerin Irak Cephesini açmalarının bir sebebi de bu bölgedeki halifelik nüfuzuna son vermektir.

Bu sebeplerin yanında Rusya ile kara bağlantısının sağlanması, Aden petrollerine ulaşılması ve Güney Arabistan'da hakimiyetin sağlanması gibi sebepler ile Irak topraklarının ele geçirilmesi Bombay'daki İngiliz Yüksek Komiserliği tarafından elzem görülüyordu.

2.2 İngiltere'nin Irak Bölgesi İçin İzlediği Stratejiler

2.2.1 Bölgedeki Propagandalar

1. Dünya savaşının başlamasının ardından Osmanlı Irak bölgesinde cihat çağrıları yapmaktaydı. İngilizler ise hem Osmanlı'nın bölgedeki otoritesini sarsmak hemde Arap kabilelerini kendi tarafına çekmek için bölgede bazı propagandalar gerçekleştirmekteydi. Bu propagandalar, Alman kontrolü altındaki Türk hükümetinin İslam inancını temsil etmekten ve gerçek anlamda

bu yolda çalışmaktan vazgeçtiğini, Türk Hükümeti bir süredir İslam'ın temsilcisi olarak mevcut geçerliliğini yitirdiğini, hac yolunun güvende olmamasından dolayı Arapların ve Hindistan'daki İngiliz Müslüman halkların kendilerini pek emniyette hissetmediklerini söylüyordu. Bu propaganda faaliyetleri İngiliz ajanlarının bölgedeki ilk girişimleri olmuştur.

2.2.2 İtilaf Devletleri Arasındaki Antlaşmalar

1. Dünya savaşının başlamasının ardından itilaf devletleri arasında gizli antlaşmalar yapılmıştır. Bu antlaşmaların ilki 1915'in Mart ayında yapılmış ve İngiltere bu anlaşmada İngiltere Basra'dan Musul'a kadar olan ve Irak'ın Da dahil olduğu toprakları egemenlik alanına dahil etti.

2.2.3 Savaş Bakanlığına Sunulan Raporlar

İngiltere'nin Hindistan Bakanlığı Siyasî Bölüm Başkanı Arthur Hirtzel'in Savaş Bakanlığı'na sunduğu bildiriye göre Ortadoğu'daki İngiliz etkinlik alanı Şam'ın güneyinden başlayıp Zor, Zaho, Revandiz üzerinden İran sınırına ulaşacak hattın güneyini içine almalıydı. Aynı rapora göre Mezopotamya mutlaka bu alana dahil edilmeliydi

Görüldüğü üzere İngiltere savaşın başından itibaren Irak bölgesini kuşatmak ve kendi topraklarına dahil etmek için tavizsiz bir tavır sergilemiştir.

2.3 Osmanlı'nın Irak Kuşatması İçin Aldığı Önlemler

Osmanlı İmparatorluğu olası bir Irak kuşatması için gerekli önlemleri almamıştı. Birinci Dünya Savaşı başladığı sırada tarafsız kalan Osmanlı Hükümeti, olası bir savaşa dâhil olma halinde Irak topraklarının tamamını mevcut yerli halkla savunabileceğini ve bunların yardımıyla düşmanı püskürtebileceğini tahmin ediyordu. Bu nedenle Irak'taki askeri birliklerin büyük bölümünü geri çekerek sadece sekiz bin kadar askeri güç bırakmıştı. Harbiye Nazırı Enver Paşa Irak'ta alınacak tedbirler doğrultusunda 7 Ağustos 1914'te 4. Ordu Komutanı Cavit Paşa'ya bir mektup yazdı. İngiltere ile savaşın olası olduğunu belirten Enver Paşa Muhammera Şeyhi Hazal, Basra Şeyhi Talip, Necid Emiri İbn Suud ve Kuveyt Şeyhi Mübarek El Sabah başta olmak üzere bölgedeki önemli şahsiyetlerle irtibat kurularak İslam birliği ve alınabilecek sonuç hakkında bilgi talep etti. Bu talep sonucunda Cavit Paşa "Talip Bey'le Mübarek el Sabah'ı şahsen ve İbn Suud'u haberleşme ve

yaptığımız işlemlerle tanırım. Talip, insanların kutsal olarak saydığı her şeye düşmanlığını ilan etmiş bir canavardır. Kötü insanlardan ancak zarar gelir, kaldı ki memur ve çalışanları rüşvetle satın alıp onları kullanan ve bundan başka bir dayanağı olmayan bir kişidir. Mübarek el Sabah, İngilizlere bağlılığı o kadar kuvvetlidir ki, o bedevi şeyhini İngilizlerden ayırıp din bağlılığı üzerinden bir faaliyete girişmek mümkün değildir. İbn Suud ise, Osmanlıya karşı Vahhabi

inancı vesilesiyle düşmanlık beslemektedir. Ayrıca, bizden alacakları yardımları İngilizlere sunacaklarından ve bizi ihbar edeceklerinden hiçbir şüphe yoktur.” Cevabını almış ve Basra Valisi Suphi Bey’den Osmanlı Devleti Irak’ta bırakın taaruz etmeyi, kendisini savunacak kapasiteye sahip değil uyarısını almış ve Enver Paşa’ya iletmıştır. Bu uyarılara rağmen Enver Paşa Irak’taki komutan ve idarecilerin görüşlerini dinlemedi. Harbiye Nezaretinin emriyle 4. Ordu karargâhı 12. Kolordu ile Suriye’ye kaydırıldı ve 13. Kolordu da Kafkasya cephesi için

3. Ordu kuruluşuna dâhil edildi. Değişikliklerle beraber Irak’taki önemli kuvvetler dağıtılmış ve bölge savunmasız kalmıştı. Bu durum üzerine Bağdat Vali’si ve 4. Ordu Müfettişi Cavit Paşa 7 Ağustos 1914’te Başkomutanlık Vekâleti’ne gönderdiği yazılarda Irak’ın iç ve dış tehditlere karşı savunulabilmesi için en azından 13. Kolordu’yu burada konuşlandırmak istemiştir. Lakin Enver Paşa, geçmişteki Trablusgarp Savaşı’nda olduğu gibi, Irak’ın yerli aşiretler vasıtasıyla kolaylıkla savunulabileceğini tahmin ediyordu. Bu sebepten dolayı bu talepleri reddetti.

2.4 Irak Kuşatmasının Başlangıcı

2.4.1 Fav’ın İşgali

16 Ekim 1914 tarihinde Hindistan D sefer kuvveti, General Delamain komutasında Bombay’dan hareket etmişti. D sefer Kuvveti 4720 asker, 460 yardımcı kuvvet ve 1290 hayvandan oluşuyordu. General Delamain komutasındaki İngiliz Kuvvetleri 23 Ekim tarihinde Bahreyn’e ulaştı. İngiliz kuvvetlerinin görevi İran’da bulunan Abadan’ı işgal edip, petrol rafinerilerini koruyarak olası saldırıları önlemektir. Fakat 1 Kasım tarihinde D sefer kuvvetine Osmanlı Devleti ile savaş hali bildirildi. Bu sebeple İngiliz kuvvetleri dikkatlerini Irak’a vererek Fav Kalesini kısa bir bombardımana tuttu. Cathcart R. Wason komutasındaki Odin gambotu, Sirdar silahlı motoru, The Ocean isimli savaş gemisinin eşliğinde, daha önce Hindistan’dan bölgeye gelmiş İngiliz kuvvetleri Fav’a saldırdı. Fav’ı savunan az sayıdaki Osmanlı askeri geri

çekilmek zorunda kaldığından, karşılarında herhangi bir direnişin olmadığını gören İngilizler, 6 Kasım 1914 tarihinde 2 gambot desteğinde, 600 kişilik 3 piyade bölüğü, iki dağ topu ve bir istihkâm bölüğünden oluşan bir kuvvetle, Fav'ı ele geçirdi.

2.4.2 Basra'nın İşgali

General Barrett komutasında Irak'ta ilerleyişlerini sürdüren İngiliz kuvvetleri 22 Kasım 1914 tarihinde Basra'yı işgal etti. Böylece Irak bölgesindeki İngiliz ilerleyişi için stratejik bir üs elde ettiler. Basra'nın işgali ile Abadan merkezli petrol kaynaklarında tamamiyle ingilizlerin kontrol ve güvencesi altına girmişti. Şehri ele geçiren ingilizler hem şehrin sözde

“dönüşümü” hemde yerel halkın güvenini kazanmak için bazı politikalar izlemeye başladı. Bütün cadde ve sokakların ismi İngilizce ve Arapça olarak değiştirildi. Ticarete fiyat düzenlemesi yapıldı. Karanlık olan sokakların aydınlatılmasıyla beraber güvenlik problemi giderilmeye çalışıldı. Bundan sonra da İngiliz ordusu bu tarz faaliyetleri kentler işgal edildikçe uygulamaya çalıştı. 3 Ocak 1915'te Enver Paşa Basra'yı ingilizlerin elinden almak için Süleyman Askeri'yi Irak'taki derme çatma kuvvetlerle aşiret ve kabilelerden toplayacağı birliklerin başına göreve getirdi. Ahvaz'ı geri almasına rağmen kayda değer bir başarı elde edemeyen Süleyman Askeri bey bunu gururuna yediremeyerek 12 Nisan tarihinde kendi tabancasıyla intihar etti.

2.4.3 Kurna Kasabasının İşgali

Kurna kasabası, Dicle ve Fırat nehrinin kavşağında bulunan stratejik bir konuma sahipti. Bu yüzden Kurna'nın işgal edilmesi Hindistan'daki İngiliz askeri makamları tarafından uygun bulundu. 5 Aralık 1914 tarihinde Kurna'nın karşısında bulunan Dicle Nehri'nin sol kısmında iki kuvvet karşılaştı. Nehrin karşısına hızlıca geçip saldırı gerçekleştiren Türk kuvvetleri ağır kayıplar verdi. Bu saldırı sonucunda 2 top ve içerisinde 3 subayın bulunduğu 70 Osmanlı askeri esir edildi. Kurna kasabası Osmanlı birlikleri tarafından toplan ve piyade askerleri ile korunuyordu. Bu yüzden Dicle Nehri'ni geçemeyeceklerini bilen İngiliz kuvvetleri destek birliği beklemek adına geri çekildiler. Geri çekilen İngiliz kuvvetlerini

tekrardan harekete geçirebilmek ve keşif görevi için İngiliz Deniz Kuvvetlerine bağlı zırhlı gambotlar yardıma geldi. Miner ve Lawrance isimli gambotlar Osmanlı topraklarının ateşiyle vuruldu. Yarbay Frazer Komutasında başarılı

olamayan İngiliz birliklerine ilerleyen günlerde Tuğgeneral Fry komutasında, Basra'dan gambotlar aracılığıyla destek kuvveti geldi. İngiliz birlikleri gelen yeni birliklerinde desteği ile 8 Aralık tarihinde 104. Rifles Birliği, 110. Mahrattas Birliği ve iki dağ topunu geçici köprü ve yelkenler aracılığıyla Dicle Nehri'nin karşı yakasına geçirdi. Aynı gün içerisinde Kurna kasabasının kuzey kısımlarına yaklaşan İngilizler, 9 Aralık sabahı Basra valisi ve komutanı Suphi Bey komutasındaki Türk birliklerini yenerek kasabayı koşulsuz teslim aldı. Böylece Basra'nın ardından Kurna kasabası da İngilizler tarafından tamamen işgal edilmiş oldu. Kurna'nın işgal edilmiş olması

İngilizler için büyük ölçüde avantaj sağladı. Bunların en mühim olanları; Kurna muharebesi öncesi tarafsız olan birçok Arap aşiretinin muharebeden sonra İngilizlerle aynı tarafta olduklarını bildirmeleri ve esirlerden alınan bilgiler doğrultusunda o zamana kadar net olmayan Türk asker sayısı ve siperleri hakkında önemli bilgiler sağlanmasıydı.

3. Kut'ül Amare

Kut'ül Amare, kısa adıya kut kasabası yaklaşık 6000 nüfuslu uzun yıllar boyu Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında kalmış olan bir kasabaydı. Yerleşik bir nüfusa sahip tahıl ve meyankökü deposu konumundaydı. İngilizler eğer kut kasabasını ele geçirirse Osmanlı birliklerinin Bağdat'a sığınmak zorunda kalacağını düşünüyorlardı. Buda tam olarak İngilizlerin istediği durumdu. Kurna muharebelerinde olduğu gibi baskınlar yapıp Türkleri Bağdat'a çekilmeye zorlamak istiyorlardı. Lakin hareket için bir emir gelmeden saldırı yapmak tehlikeli olacağından o tarihe kadar kut'a bir saldırı olmamıştır. İngilizler tarafından beklenen haber 23

Ağustos 1915 tarihinde geldi. Gelen talimatta Nurettin Paşa komutasındaki birliklerin yok edilip Kut'ül Amare şehrinin işgal edilmesi yer almaktaydı. 11 Eylül günü sabah saat 11'de İngiliz birlikleri Ali El Garbi mevkiine geldi ve birliklerine şeyh said mevkiine doğru ilerleme emri verdi.

3.1 Kut'ül Amare Kuşatmasının Başlangıcı

İngilizlerin karşısında bulunan Nurettin Bey komutasındaki Türk kuvvetleri, Dicle Nehri'nin 8 mil aşağısında idi. Silah olarak 6000 tüfek ve 38 topları vardı. İngiliz tümeni nehrin yukarısına taşınarak 16 Eylül tarihinde Türk mevkiinden 8

mil uzakta bulunan Sanaıyyat'a ulaştı General Townshend, Türk kuvvetlerini aldatarak sanki her iki koldan saldıracağını yaptığı küçük manevralarla göstermeye çalıştı. Sonrasında güçlerini ve saldırıyı sol kanattan yoğunlaştıran İngilizler başarılı oldu ve ilerlemeyi sürdürdü. 27 Eylül'de Kut'ül Amare'nin 7 mil aşağısında, nehrin her iki tarafında bulunan Türk kuvvetlerinin konumu İngilizlerce

yeniden tespit edildi ve İngilizlerin Kut'ül Amare üzerine saldırısı 27 Eylül 1915 sabahı başladı. 28 Eylül 1915 tarihinde Teğmen Cookson komutasında Comet ve birkaç İngiliz gambotu Dicle nehrini kapama amaçlı Türk kuvvetleri tarafından konulmuş olan engelleri bertaraf etmeyi başardı. Kenti savunan Nurettin Paşa az sayıdaki kuvvetiyle ve sınırlı cephanesiyle kendisinden çok üstün İngiliz güçlerine fazla direnemedi. Buna karşın cesaretle ve kanlı mücadelelerle son ana kadar kuvvetleriyle çarpıştı. 28 Eylül gecesi kalan son kuvvetleriyle şehri terk etmek ve çekilmek zorunda kaldı. 29 Eylül 1915 tarihinde önce General Delamain, sonrasında General Hoghton komutasındaki askerler Kut'ül Amare şehrine giriş yaptı. Savaş sonucunda 8 bin civarında düzenli asker ve kabile üyesinden oluşan Osmanlı kuvvetleri kuzeye doğru hareket etti. Kut'ül Amare'nin İngilizlerce alınması, Bağdat'ta hem Osmanlı idaresi, hem de halk için ciddi anlamda bir şaşkınlık oluşmasını sağlamıştı. Geri çekilen Türk birlikleri birkaç aydır yapım aşamasında olan Selman-ı Pak'taki istihkâmlarda konuşlandılar. Selman-ı Pak önündeki Türk siperleri devamlı bir hendek hattıyla birbirine bağlanan ve tel engellerle korunan takviye siperlerle beraber 15 tabyadan oluşmaktaydı. Türk kuvvetleri takviye kuvvetlerle güçlendirilerek İngiliz 6.Tümeni'nin saldırı kuvvetinin iki katına ulaşmak üzereydi. Üstelik bazı yeni takviyelerin kullandıkları savaş malzemelerinin İngilizlerin Irak'ta şimdiye kadar karşılaştıklarından daha iyi olduğu görünüyordu. Osmanlı birliklerini buaraya kadar takip etmiş olan İngiliz birlikleri General Townshend tarafından hayati nokta olarak adlandırılan kuzey kanadındaki iki güçlü tabyaya, Osmanlı birliklerinin sol kanadına karşı harekete geçip hayati nokta denilen noktalara kesin bir saldırı düzenlemeyi planlıyordu.

3.2 Selman-I Pak Muharebesi

Kut'ül Amare'yi ele geçirmiş olan İngilizler Türk birliklerini kendilerince Ctesiphon (Ktesifon) olarak adlandırdıkları Selman-I Pak'a kadar takip ettiler. İngilizlerin bu bölgeyi Ctesiphon olarak adlandırmalarının sebebi inançlarından dolayı Hintli askerler arasında çözümlenmeye sebep olabileceği düşüncesi idi.

Nurettin Bey Selman-ı Pak savunulamaz ise bundan böyle Irak savunmasının neredeyse imkansız olacağını biliyordu. Bu sebepten son savunma hattı olan Selman-ı Pak'ta çok iyi hazırlanmış ve iki savunma kolu oluşturdu. Dicle Nehri'nin solunda yer alan Selman-ı Pak bölgesi, Nehir, Selman-ı Pak ve Der'iye şeklinde dört savunma mevziisinden oluşturulmuştu. Bu mevhide oluşturulmuş ilk hat yaklaşık 10 km. uzunluğuna sahip ve 15 tabya ile desteklendi. Bu hattı koruma görevi ise 38. Ve 45. Piyade Tümeni'ne verildi. Mevziinin yaklaşık 3 km. gerisinde Osmanlı birliklerinin oluşturduğu ikinci savunma hattı görev aldı. İkinci savunma hattının gerisinde ise 51. Piyade Tümeni'nin

bekletilmesi uygun görülmüştür. Nehrin güney bölümüne ise 35. Piyade Tümeni yerleştirilmiştir. Nurettin Paşa ise bu birliğin sol kanadında süvariyle birlikte mevzilenmiştir. İngiliz birlikleri 22 kasım 1915 tarihinde Bağdat'a 22 kilometre uzaklıktaki Selman-ı Pak mevkiine saldırdı. Böylece Selman-ı Pak Muharebesi başlamış oldu. Selman-ı Pak çevresinde Kut şehrinin aksine neredeyse hiç engebe yoktu. Bunu fırsat bilen İngiliz birlikleri birinci Türk siperlerini ele geçirip çok fazla kayıp verdirdi. Fakat bu durum Türk birliklerinin moralini bozmak yerine dahada hırslandırdı. Sonrasında Türk siperlerine süngü ile yapılan sert bir mücadelenin ardından Türk birliklerine bağlı 45. Tümen dağıldı. Bu tümendeki kalanlar ikinci siperlere doğru çekilirken, İngiliz kuvvetleri ikinci siperlere yaklaşmaya başladı. Büyük bir mücadelenin ardından ikinci Türk siperleri de dağıldı. Saldırı hızla arkadaki bataryalara doğru ilerledi. 8 Türk sahra topu hızlıca İngilizlerin eline geçince, sonuç İngilizler tarafından bir zafer olarak algılandı. Bunun ardından Ekim ayı itibarıyla 6. Ordu komutanlığına getirilmiş olan Mareşal von der Goltz Bağdat'ın savunulması için Selman-ı Pak'a mümkün olduğunca kuvvet gönderilmesini Enver Paşa'dan talep etti. Bu arada III. Ordu'da görevli Halil Bey Bağdat'ı savunmak amacıyla emrindeki birliklerle (51. ve 52. Tümenler) Erzurum'daki Kafkas Cephesinden Irak'a hareket etmesi emrini alır almaz Selman-ı Pak'ta İngilizlere karşı savunma savaşı yapan Nureddin Bey'e yardıma yetişmek üzere yola çıktı. Nitekim Kasım ayı sonunda Irak'taki Osmanlı birliklerinin toplam sayısı 28.000'i buldu. Yeni gelen birliklerinde hemen savaşa atılmasıyla birlikte General Townshend kendi birliklerinden daha üstün bir birlik ile karşı karşıya kalmak durumunda kaldı. Selman-ı Pak muharebesinden önce destek kuvvet ve erzak almamış olan İngiliz birlikleri su sıkıntısı çekmeye başladı. Su sıkıntısının yanında 45. Tümen'e desteğe gelen kuvvetler karşısında bir direniş

gösterememiş olan General Townshend komutasındaki İngiliz kuvvetleri nehre doğru geri çekilmek zorunda kaldı. Diyala'da konuşlanmış Osmanlı birlikleri 23 Kasım'da saat 21.00'de, Selman-ı Pak'taki İngiliz mevzilerine karşı tam teşekküllü bir saldırıya geçti. Zaten kötü durumda olan İngiliz birlikleri iki günlük bir direnişin ardından 28 Kasım tarihinde Aziziye'ye ve ardından 30 Kasım'da apar topar hareket ederek 3 Aralık'ta Kut'ül Amare'ye ulaştı.

3.2.1 İngiliz Yenilgisinin Nedenleri

Tamamı Anadolu'dan gelmiş olan 51. Tümen'in Nureddin bey komutasındaki 45. Tümen'e desteğe gelmiş olması İngiliz mağlubiyetinde önemli bir rol oynamıştır. 51. Tümen'in yardıma yetişmesine en büyük etken İngiliz Hindistan Hükümeti'nin saldırı için altı ay beklemesiydi. Bu bekleme sonucunda Selman-ı Pak Muharebesine yetişen Halil Bey

Komutasındaki ordu ile Osmanlı birliklerinin sayısı 28.000'e ulaştı. Osmanlı birliklerinin sayısı her ne kadar İngiliz birliklerinden (14.000 asker, 10.540 tüfek, 46 ağır makineli, 4 gambot) daha fazla olsa bile İngiliz birlikleride topçularının niteliği ve makineli tüfeklerin sayısı bakımından üstündü. Buna rağmen İngiliz birlikleri yenilgiye uğradı. 51. Tümen'in desteğe gelmiş olmasının yanında Irak'ta yeterli sayıda nakliye aracının olmaması savaş malzemelerinin vaktinde siperlere ulaşamaması da İngiliz ordusu için problem yaratmıştı.

İngilizlerin harekâtındaki başarısızlığı yüzünden birçok Arap kabilesi savaşı Osmanlı Devleti kazanacak diye taraf değiştirerek İngilizlerin aleyhinde faaliyetlerde bulundu. Irak'taki İngiliz ordusunun neredeyse dörtte üçü Hint askerlerinden oluşmaktaydı. Bu orduda kuzey Hindistan bölgesinden gelmiş olan Müslüman Hintli askerlerde bulunmaktaydı. Selman-ı Pak bölgesi zamanında Selman-ı Farisi olarak bilinen sahabenin yaşadığı yer olarak bilinmekteydi. Bu sebepten bazı Hint askerleri Osmanlı birliklerine karşı ateş etmemek için tetik parmaklarını vurarak ellerini sarıp Türk birliklerine ateş etmekten kaçınmışlardır. Genel olarak bu sebepler yüzünden Selman-ı Pak Muharebesi İngiliz yenilgisiyle sonuçlanmıştır.

3.2.2 Selman-ı Pak Muharebesinin Sonuçları

Selman-ı Pak Muharebesi İngiliz birliklerinin Çanakkale'den sonra uğradığı 2. hezimetti. İngilizler bu Muharebe sonrası büyük ölçüde prestij kaybına uğramış oldu. Bu yenilgi beraberinde büyük hayal kırıklığı yarattı. İngilizler bu etkiyi

kaldırabilmek için yalan haber yayınlıyacak kadar ileri gitti. Muharebe sonrası Türk birlikleri İngiliz birliklerini Kut şehrine kadar takip edip 5 ay boyunca kuşatma altına aldı. Buda Ruslara gidecek olan engelin ulaşamamasını sağladı. Bu yenilgi sonrasında Osmanlı birlikleri savunma durumundan taarruz durumuna geçmiş oldu. Selmán-I pak muharebesinde İngilizler büyük ölçüde asker ve mühimmat kaybetti ki Hindistan Bakanı A. Chamberlain, Selmán-I Pak'ta gerçekleşen çatışmalarda İngiliz kayıplarının toplam 4567 olduğunu söyledi. Bunun 643'ü ölü, 3330'u yaralıydı ve 594 kişiden de haber alınamamıştı. Selmán-I Pak Muharebesi süresince İngilizler ayrıca 3 tane gambot kaybetti 4 uçağı da Osmanlı kuvvetlerinin eline geçti.

3.3 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması

3.3.1 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması için yaptığı hazırlıklar

Osmanlı Ordusu İngiliz birliklerini Kut'ül Amare Kasabasına kadar takip etti. Osmanlı Ordusu Kut şehrini kaybetmeden önce savunma gerçekleştirmek için özenli ve birkaç mil uzunluğunda siperler bırakmışlardı. İngilizler Selmán-I Pak yenilgisine kadar olan süreçte olası bir yenilgi durumunda Kut şehrini savunmak amacıyla bu siperleri dahada geliştirmişlerdi. Bu nedenle Kut'ül Amare İngilizlere göre Bağdat ve deniz arasında en güçlü ve savunulabilir mevki durumundaydı. Fakat şehir her ne kadar savunma için elverişli olsa bile İngilizler Selmán-I Pak'ta aldıkları yenilgi sonrası yorgun düşmüş ve çok sayıda asker kaybetmişlerdi. General Townshend, Kut'ül-Amare'den ricat etmek için kuvvetlerinin çok yorgun olduğunu, bununla beraber yanlarındaki mühimmatı çıkarabilmelerinin neredeyse imkansız olduğunu üstlerine bildirdi. Bu arada, Irak'ta ki Osmanlı birliklerine takviye edilmesi için Halil Paşa kumandasındaki 18. Kolordu Bağdat'a kaydırıldı. Halil Paşa Bağdat'a ulaşmasının ardından 13. ve 18. fıkralar Nurettin Paşa'nın emrine verilerek İngilizler tarafından gelecek olan desteğı ve yardıma engel olması amacıyla Aliyü'l-garbi'ye sevk edildi. 1 Aralık'ta Tuğgeneral J. C. Rimington, General Townshend'a gönderdiği telgrafta mevkilerini korumalarını ve yardımcı birliklerin Nasiriye istikametinden gönderileceğini belirtti. Öte yandan, General Nixon da Townshend'a gönderdiği telgrafta iki ay içerisinde Türk kuşatmasının yarılacağını haber verdi. Türk kuvvetleri 4 Aralık'ta Kut'ül Amare'ye yaklaşmış ve gece vakti Dicle nehrinin sağ yakasında keşif yapmıştı. Bu esnada Türk kuvvetleri İngiliz mevzilerine ani ateşle saldırdı. 5 Aralık'ta ise Osmanlı topçuları İngiliz mevzilerini ve Kut'ül Amare'ye bağı bir mevkiyi bombaladı. Kut'ül Amare'ye ayrı ayrı birlikler halinde ilerleyen Türk kuvvetleri atışlarını

üç İngiliz nakliye gemisine ve iki monitöre doğru yönlendirmiş, bir monitör alevler yükselmişti. Ayrıca ikisi yük gemisi toplam dört gemi ele geçirildi. Ele geçirilen gemilerden birinde 2 uçak ve birçok havacılık malzemesi bulundu. Irak cephesinde ele geçirilen toplam uçak sayısı 6 oldu. Osmanlı birlikleri 6 Aralık 1915'te Kut'ül Amare çevresinde siper kazmaya başladı. İngiliz topçularının şiddetli top atışlarına rağmen siperler başarıyla tamamlandı.

3.3.2 Osmanlı Birliklerinin Kut'ül Amare Kuşatması

Kut'ül Amare'yi dört bir yandan kuşatmış olan Osmanlı birlikleri 9 Aralık'tan itibaren kuşatılmış olan İngiliz birliklerine karşı güçlü bir bombardıman ile kuşatmayı başlatmış oldu. 10 ve 11 Aralık tarihlerinde bu bombardımanlar aynı şekilde devam etti. 17-18 Aralık gecesi

İngiliz-Hint birlikleri şaşkınlık yaratarak Türk birliklerinin ileri hareket siperlerine bir saldırı gerçekleştirdi. General Towshend'e gelen bir telgrafta İngilizlere ait iki devriye nehir botunun şehrin çevresindeki Türk birliklerini kırmaya çalıştığını fakat birisinin batırıldığı diğerinin ise geri çekilmek zorunda bırakıldığı haberi verilmiştir. Kut'ül Amare

kasabasının kuzeydoğusunda ve kara tarafında eski bir Türk kalesi bulunmaktaydı. Bu antik yapı İngilizler tarafından kasabanın kuzey yönünün savunmasında kullanılan en önemli istihkâm konumundaydı ve Türk kuvvetlerinin hedefindeydi. 23 Aralık 1915 gecesi Türk kuvvetleri topçu ateşiyle Kut'ül Amare'nin kuzeyinden İngilizlerin sağ kanadını koruyan bu kaleye gedik açtı. Bunun ardından bir saldırı ile Türk kuvvetleri İngiliz siperlerine girdi. Fakat 200 kadar asker kaybı ile geri çekilmek zorunda kaldılar. 6 Ocak 1916'da İngiliz destek birlikleri Kut'ül Amare kasabasının 80 km güneyinde bulunan Ali El Garbi'den yola çıktı. 7 Ocak'ta Osmanlı birlikleri ile şiddetli çarpışmalar sonucu İngiliz birlikleri ağır kayıplar verdi ve ilerleyemediler. 10 Ocak 1916 tarihinde ise Nurettin Paşa'nın hareket planlarını uygun görmeyen Halil Paşa, Goltz Paşa ile yaptığı görüşmeden sonra kumandayı tamamen devraldı. Diğer taraftan Harbiye Nazırı Enver Paşa, İngiliz destek kuvvetleri karşısında elde edilen başarılarla rağmen, yeterince girişken olmadığı ve birliklerini geri çektiği gerekçesiyle Nurettin Paşa'yı görevden aldı ve 20 Ocak 1916 tarihinde yerine amcası Halil (Kut) Paşa'yı Kut'ül Amare kuşatmasında görevlendirdi. Irak'ta durum İngilizlerin aleyhine işlerken, Ruslar İran'da birçok mevziyi ele geçirerek Kirmanşah'ı işgal etti. Bu işgal hem stratejik hem de politik anlamda önemliydi. Mezopotamya'dan Tahran'a giden

ana kervan yolu, yüksek Zagros sıra dağlarını geçerek Kirmanşah'tan geçiyordu. Kuzeyde Tebriz'e ve Dicle üzerinden Kut'ül Amare'ye giden yollar da mevcuttur. Bu bölgenin Ruslar tarafından işgal edilmesi, İngilizler için Rus kuvvetlerin Irak'a kendilerine yardıma gelebileceği yönünde başta bir umut ışığı oldu. Ancak kısa süre sonra Erzurum ve Batı İran cephelerinde bulunan Rus kuvvetlerinden yardım gelemeyeceği anlaşıldı. 8 Mart 1916 tarihinde 33.000 askerle gerçekleşen bir başka kapsamlı İngiliz saldırısı da Ali İhsan Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri tarafından yenilgiye uğratılarak başarısız oldu. Felahiye mevkiinde gerçekleşen bu savaş sonucu İstanbul'dan yapılan bir açıklamaya göre İngilizlerin en az 5000 asker kaybettiği ve 5 subay ile 58 askerin de Türk kuvvetleri tarafından esir alındığı bildirildi. Felahiye Muharebesinin ardından Halil Paşa, 10 Mart 1916 tarihinde Townshend'e gönderdiği mektubunda Osmanlı zaferinin yakın olduğunu ima etmiştir. İngilizler ali el gabri mevzisinden ve Rus'lardan yardım alamayınca havadan uçaklar yardımıyla şehre erzak sokmayı denediler. Uçaklardan atılan erzakların bir kısmının rüzgarın etkisiyle Osmanlı siperlerinin bulunduğu yerlere düşmesi ve Türk avcı birliklerinin yapmış olduğu başarılı

mavzer atışlarıyla başarılı bir şekilde düşürülmeye başlamasının ardından İngilizler istediklerini başaramamış ve bu yoldan vazgeçmişlerdir. İngilizlerin Kut'a erzak ve mühimmat götürmek için denedikleri bir başka yöntem, Dicle nehri üzerinden vapurla bölgeye ulaşmak olmuştur. Ancak bu girişim de Türk topçularının isabetli atışları neticesinde akamete uğratılmış ve bir vapur mürettebatıyla birlikte ele geçirilmiştir. 5 aylık bir kuşatmanın ardından açlık, asker sıkıntısı, hastalık gibi sorunlarla boğuşan ve kuşatmayı bir türlü aşamayan general Townshend umudunu tamamen kaybederek Osmanlı ordusuna tüm topları ve nakit 1 milyon lira vermeyi teklif etmiş ve Townshend'in bu gülünç teklifi Osmanlı Genelkurmayı tarafından reddedilmiştir. Nihayet yapacak başka bir şeyi kalmayan General Townshend, 29 Nisan 1916'da beraberindeki 5 general, 277'si İngiliz, 274'ü Hintli olmak üzere 551 subay ve 13.300 erden oluşan ordusuyla Altıncı Ordu kumandan vekili ve Bağdat valisi Mirliha Halil Paşa'ya teslim olmuştur.

3.3.2 Kut'ül Amare Zaferi Sonrası Süreç Ve Sonuçlar

Teslim alınan İngiliz ordusu içinde bulunan hasta ve yaralı olanlar, yapılan antlaşma üzerine İngilizlerin elinde esir olan Türk askerleriyle mübadele edildi. Bu şekilde Kûtulamâre'de esir alınan askerlerden hasta ve yaralı olan 10'u

subay 1085 kişi iade edildi ve karşılığında aynı sayıda Türk askeri esirlikten kurtarıldı. Kûtulamâre'nin diğeri esirleri nehir ve karayolu ile Bağdat'a, oradan da İstanbul ve Anadolu'da Bursa, Yozgat Kastamonu muhtelif vilayetlere gönderilerek esir kamplarına yerleştirildi Kûtulamâre'de kuşatılıp esir alınan İngiliz kuvvetlerinin komutanı General Townshend ise 3 Mayıs 1916'da yanında bulunan emir subayı ve üç emir eriyle, Yarbay İshak Bey muhafazasında motorla Bağdat'a oradan da trenle İstanbul'a gönderildi. Townshend, 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesine kadar İstanbul'da esir olarak tutuldu.

İngilizlerin Çanakkale'de aldığı büyük yenilginin ardında Kut'ül Amare yenilgisi İngiltere'nin iç siyasetinde hem de müttefikleriyle olan ilişkilerinde önemli yansımalar doğurmuştur. Özellikle Rusya, Kutü'l-Amare zaferi dolayısıyla Erzurum ve Trabzon'da elde ettiğeri başarıların gölgede kalmasından oldukça rahatsızdır ve arka arkaya yaşanan hezimetler dolayısıyla Rus kamuoyunun tepkisinden çekinmiştir. Öyle ki 1916 yılının Ağustos ayında Mustafa Kemal Paşa'nın Muş ve Bitlis'i Rus işgalinden kurtarması Çanakale ve Kut zaferleriyle doğrudan ilgilidir. Halil Paşa komutasındaki Türk ordusunun bu büyük başarısı Osmanlı Devleti'nin müttefikleri Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan devletleri tarafından büyük bir sevinçle karşılanmış hatta Alman İmparatoru tarafından okullar bir gün süreyle tatil edilmiştir. Osmanlı Devleti, Kutü'l-Amare zaferi neticesinde esir düşen İngiliz

askerilerine karşı oldukça müşfik davranmış başta General Townshend olmak üzere esirlerin barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamaya büyük bir özen göstermiştir.

4. Kişiler

Halil Kut Paşa

Halil Kut Paşa 1882 yılında İstanbul'da doğdu. Enver Paşa'nın amcasıdır. Kut'ül Amare kuşatmasında 6. Ordu komutanıdır 16 Mart 1916'da vekâleten atandığı 6. Ordu Komutanlığı'na 27 Nisan 1916'da asaleten atanmıştır

Sakallı Nureddin Paşa

1873 Bursa doğumludur. 10 Ocak 1916 tarihine kadar Kuşatmayı yönetmiştir. Halil Paşa'nın Goltz Paşa ile yaptığı görüşmeden sonra kumandayı Halil Paşa'ya devretmiş

Cavid Paşa

Ali İhsan Paşa

1882 İstanbul doğumludur. Doğu cephesindeki başarılarından dolayı albay rütbesiyle, 30 Ocak 1916'da Bağdat'ta Goltz Paşa'nın kumandasında bulunan Altıncı Ordu'ya bağlı 13. Kolordu komutanlığına getirildi.

1862 Samsun doğumludur. 1914'te Bağdat Valisi ve 4. Ordu Komutanlığı görevini yapmıştır

Mehmet Suphi Kula

Süleyman Nazif

1869 Diyarbakır doğumludur. Şairdir. 1914'te Musul valiliği yapmıştır.

1914'te 3'üncü Ordu 9'uncu Kolordu Karargâhı Süvari Bölük Komutanlığı yapmıştır.

Goltz Paşa

6 Aralık 1915'te Irak'taki Türk Birliklerinin komutasına getirilmiştir.

Süleyman Askeri Bey

Aralık 1914 senesinde Basra valisi ve 38.Tümen komutanı olarak bölgede görevlendirildi

Bekir Sami Günsav
38. Tümen Komutanı

Ali Çetinkaya

Binbaşı Ali Çetinkaya Irak cephesinde Komuta ettiği Fırat Grubu, Irak Cephesi Genel Komutanı Yarbay Süleyman Askeri Bey emrinde İngilizlerle savaşmıştır.

Kemal Doğan Bey
6. Ordu 18. Kolordu 51. Tümen Topçu Alay Kumandanlığı görevindedir.

Kazım Karabekir

10 Kasım 1915'te 5. Ordu'nun Komutanı olarak Alman Goltz Paşa ile birlikte Irak cephesine katıldı.

Hasan Cemil Çambel
51. Tümen Kumandanı

İsmail Hakkı Okday
Von Der Goltz Paşa'nın emrinde Irak ve İran'da faaliyet gösteren 6. Ordu'nun Erkân-ı Harbiyesi

Mehmet Nazım
Halil Kut Paşa'nın Kurmayı

Mahmut Kamil Paşa
3.Ordu Komutan

5. Kaynakça

Atatürk Ansiklopedisi. (t.y.). Ali Çetinkaya (1878-1949).
ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/207/Ali_%C3%87etinkaya_(1878-1949)

BBC Türkçe. (t.y.). 1917 Rus Devrimi.
bbc.com/turkce/resources/idd-sh/russian_revolution_turkish

DergiPark. (2021). Birinci Dünya Savaşı'nın Sonuçları ve Etkileri.
dergipark.org.tr/en/download/article-file/1010696

DergiPark. (2022). Kutü'l-Amâre Kuşatması.
dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2290614

Gazi Akademik Bakış. (t.y.). Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Ordusunda Kurmaylık.
gaziakademikbakis.com/dosyalar/6e3dfcbf-9030-406d-9e65-de501b1f8937.pdf

Hacettepe Üniversitesi. (t.y.). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ders Notları (I5). ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/I5.pdf

İslam Ansiklopedisi. (t.y.). Şâbis, Ali İhsan.
islamansiklopedisi.org.tr/sabis-ali-ihsan İslam Ansiklopedisi. (t.y.). Süleyman Nazif. islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-nazif
İstanbul Üniversitesi. (t.y.). Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın Durumu.
nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/ET003318.pdf

Milli Savunma Bakanlığı. (t.y.). Askerî Tarih Belgeleri Dergisi, Sayı 90.
msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/askeritariharsiv/ATBD_90.pdf

Soylentidergi. (t.y.). I. Dünya Savaşı ve Sonuçları.
soylentidergi.com/i-dunya-savasi-ve-sonuclari/

Timaş Yayınları. (t.y.). Halil Kut.
timas.com.tr/katilimci/halil-kut-82b42675-5331-e511-8545-00155d031a4f

Türk Tarih Kaynakları. (t.y.). Birinci Dünya Savaşı'nda Kaç Kişi Öldü?.
wikitarikh.com/birinci-dunya-savasinda-kac-kisi-oldu/

United States Holocaust Memorial Museum. (t.y.). Birinci Dünya Savaşı.
encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/world-war-i

YouTube. (2020). Kut'ül Amâre Zaferi ve Osmanlı Askeri Tarihi [Video].
youtube.com/watch?v=74WV-B8rDr4&t=497s

YouTube. (t.y.). Birinci Dünya Savaşı'nın Sonlarına Doğru [Video].
youtube.com/watch?v=sb0orRD6oR0&t=350s

Askeri Hukuk. (t.y.). Nurettin Paşa.
askerihukuk.net/?pnum=410&pt=Nurettin+Pa%C5%9Fa

Sosyal Araştırmalar Dergisi. (t.y.). The Ottomans' Kut Al Amara Victory: With Before and After.

sosyalarastirmalar.com/articles/the-ottomans-kutalamara-victory-with-before-and-after.pdf

6.1 Görsel kaynakça

Görsel (1): 1.dünya savaşı ve osmanlı devleti-Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

<https://ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/I5.pdf> Görsel (2): Kahraman Bir Gemi Doğuyor: Yavuz Zırhlısı ÇSATT

<https://csatt.org/kahraman-bir-gemi-doguyor-yavuz-zirhlisi/>

Görsel (3): 1917: Dünyayı Değiştiren Devrimlerin Yılı - BBC

Görsel (4): Kurna Muharebesi - Vikipedi

Görsel (5): Osmanlının Kut'ül-Amare Zaferi-Türk Tarihi ve Kültür

Araştırmaları Görsel (6): 18. Kolordu (Osmanlı İmparatorluğu)-Vikipedi

Görsel (7): Pinterest-Safa Köker- Halil(KUT)Paşa

Görsel (8):Nurettin Paşa (veya "Sakallı" Nurettin Paşa)-Askerihukuk Görsel

(9):Ali İhsan Sabis-vikipedi

Görsel (10):https://tr.wikipedia.org/wiki/Cavid_Pa%C5%9Fa Görsel(11):

Süleyman Nazif Kİmdir- Türk Edebiyatçıları

Görsel (12): <https://www.olumhaberi.com/Anma/mehmet-suphi-kula/>

Görsel(13):Teşkilât-ı Mahsusa'nın Reisi Süleleyman Askeri Bey- Pinterest

Görsel (14): GOLTZ, Wilhelm Colmar von der Goltz - TDV İslâm TDV İslâm Ansiklopedisi

Görsel(15):[https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/207/Ali_%C3%87etinkaya_\(1878-1949\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/207/Ali_%C3%87etinkaya_(1878-1949))

Görsel(16):[https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/708/Bekir_Sami_G%C3%B_Cnsav_\(1879-1934\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/708/Bekir_Sami_G%C3%B_Cnsav_(1879-1934))

Görsel(17): şark fatihi: kazım karabekir- Anadolu ajansı

Görsel(18):[https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/531/Kemal_Do%C4%9Fan_\(Kozano%C4%9Flu_Do%C4%9Fan_Bey\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/531/Kemal_Do%C4%9Fan_(Kozano%C4%9Flu_Do%C4%9Fan_Bey)) Görsel(19): Hasan Cemil Çambel-vikipedi

Görsel(20):[https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/1818/%C4%B0smaail_Hakk_%C4%B1_Okday_\(1881-1977\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/1818/%C4%B0smaail_Hakk_%C4%B1_Okday_(1881-1977))

Görsel(21):Mahmud Kâmil Paşa-vikipedi

Görsel(22): Mehmet Nazım-Vikipedi

